

Trabzon Çalışmaları Dergisi

Journal of Trabzon Studies

Cilt/Vol 4 | Sayı/No 1
Aralık/December 2024

ARALIK 2024 | CİLT 4 - SAYI 1
DECEMBER 2024 | VOL 4 - NO. 1

TRABZON ÇALIŞMALARI DERGİSİ

JOURNAL OF
TRABZON STUDIES

2021 yılı itibarıyla yayın hayatına başlayan *Trabzon Çalışmaları Dergisi*, sosyal, beşeri, idari bilimler, şehir bölge planlama, peyzaj ve mimarlık alanlarında çalışmalara yer verilen hakemli akademik bir yayındır. Dergi, Trabzon kentine dair farklı disiplinlerin kendi yaklaşımları çerçevesinde ortaya koyacağı araştırma makaleleri çerçevesinde kente dair bir platform oluşturmayı ve bunu kamuoyu ile paylaşmayı amaçlamaktadır. Dergi, Trabzon kentine dair tüm disiplinlerin gerçekleştireceği yeni veriler ortaya koyan, mevcut veriler doğrultusunda kent sorunlarını tartışan tüm araştırma makalelerinin yanı sıra teorik ve kavramsal bağlamda kentin farklı unsurlarını tartışan makalelere de açıktır. Dergide kuramsal ve analitik özgün araştırma makalelerinin yanı sıra kısa makale, rapor, derleme, konferans notları, örnek olay, kitap tanıtımı vb. makale dışı yazılara da dergi bünyesinde her sayıda belirli oranda yer verilecektir.

Trabzon Çalışmaları Dergisi yılda bir kez Aralık ayında yayımlanır.

Dergide yayımlanan yazılarda belirtilen görüşler yazarlara aittir; Derginin sorumluluğu yoktur.

EDİTÖRLER | *Editors*

Muharrem BAYRAK

Doç. Dr. | *Assoc. Prof.* Suna ERSAVAŞ KAVANOZ

Doç. Dr. | *Assoc. Prof.* Abdullah UZUN

Doç. Dr. | *Assoc. Prof.* Özgür TÜFEKÇİ

DANIŞMA KURULU | *Advisory Board*

Prof. Dr. Ruşen KELEŞ

Prof. Dr. Bünyamin ER, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

Prof. Dr. İsmail KÖSE, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

Doç. Dr. Vahit GÜNTAY, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

Doç. Dr. Umut ÜZAR, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

Doç. Dr. Cenk BEYAZ, *İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Türkiye*

Doç. Dr. Hüseyin YADIGAROĞLU, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

İLETİŞİM | *Contact*

E-Posta: trabzoncalismalari@gmail.com

Aralık 2024 | CİLT 4 SAYI 1

December 2024 | VOL 4 NO. 1

İÇİNDEKİLER | TABLE OF CONTENTS

6-24	Araştırma Makalesi Research Article	Trabzon'da 50 Yılda Değişen Mahalle İsim ve Sınırları <i>Neighborhood Names and Boundaries That Changed in Trabzon in 50 Years</i> <i>Büşra Aydın</i>
25-44	Araştırma Makalesi Research Article	Trabzon'da Sağlık Hizmetleri (1923-1960) <i>Health Services in the City of Trabzon (1923-1960)</i> <i>Cem Er</i>
45-46	Kitap İncelemesi Book Review	Geçmişten Günümüze Trabzon'da Doğal Afetler <i>Muharrem Bayrak</i>
47-55	Bibliyografya Bibliography	2024 yılında Trabzon Üzerine Yazılmış Kitap ve Makaleler

Trabzon'da 50 Yılda Değişen Mahalle İsim ve Sınırları Neighborhood Names and Boundaries That Changed in Trabzon in 50 Years

Büşra Aydın*

* Trabzon Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler Uzmanı, busraaydin1@trabzon.bel.tr.

ÖZET

Trabzon, zengin tarihi ve doğal güzellikleriyle ön plana çıkan bir şehirdir. Ancak, şehrin yapısal gelişimi ve mahallelerinde gerçekleşen isim değişiklikleri üzerine yapılmış sistemli bir araştırma eksikliği bulunmaktadır. Bu araştırma, Trabzon'un son 50 yılı içindeki mahalle isim değişiklikleri ve sınırlarındaki değişimleri incelemeyi amaçlamaktadır. Şehrin tarihi mirasını anlamak ve gelecekteki şehir planlamasına ışık tutmak için bu değişimlerin nedenlerini anlamayı hedeflemektedir. Çalışma, çeşitli disiplinlerden gelen bilgi kaynaklarını kullanarak mahalle isim değişiklikleri ve sınırlardaki evrimleri analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu analiz, şehirdeki demografik, ekonomik ve kültürel değişimleri anlamak, yerel yönetimlere rehberlik etmek ve daha sürdürülebilir bir kentsel gelişim için stratejiler geliştirmek amacıyla yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mahalle İsimleri, Mahalle Sınırları, Trabzon

ABSTRACT

Trabzon is a city that stands out with its rich history and natural beauties. However, there is a lack of systematic research on the structural development of the city and the name changes in its neighborhoods. This research aims to examine the neighborhood name changes and changes in their borders in the last 50 years of Trabzon. It aims to understand the reasons for these changes in order to understand the city's historical heritage and shed light on future city planning. The study aims to analyze neighborhood name changes and evolutions in boundaries by using information sources from various disciplines. This analysis is carried out to understand the demographic, economic and cultural changes in the city, to guide local governments and to develop strategies for a more sustainable urban development.

Key Words: Neighborhood Border, Neighborhood Names, Trabzon

GİRİŞ

Türkiye'nin kuzeydoğusunda yer alan Trabzon, tarihi mirası, doğal güzellikleri ve kültürel çeşitliliği ile öne çıkan önemli bir şehirdir. Ancak, bu şehrin yapısal gelişimi ve mahallelerinde gerçekleşen isim değişiklikleri üzerine sistemli bir araştırma, bu zenginliği anlamak ve gelecekteki planlamalara katkıda bulunmak adına önemli bir ihtiyaçtır. Bu çalışma, Trabzon şehrinin son 50 yılı içindeki mahalle isim değişiklikleri ve mahalle sınırlarındaki değişimleri detaylı bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır.

Trabzon'un geçmişi, Bizans, Roma ve Osmanlı İmparatorlukları gibi pek çok medeniyetin etkisi altında kalmıştır. Ancak, şehir aynı zamanda modernleşme süreçlerine de tanıklık etmiştir. Bu süreç içinde mahallelerin isimleri ve sınırları, şehrin evrimine paralel olarak değişim göstermiştir. Bu araştırma, şehrin tarihi mirasını anlamak ve şehir planlamasını yönlendirmek amacıyla bu değişimleri analiz etmeyi hedefler.

Bu çalışmanın temel amacı, Trabzon şehrindeki mahallelerin son 50 yılda geçirdiği isim değişikliklerini ve mahalle sınırlarındaki evrimleri sistemli bir şekilde inceleyerek, bu değişikliklerin arkasındaki sebepleri anlamaktır. Araştırma, mahallelerin yaşadığı değişimleri, şehir planlaması, demografi, göç hareketleri, ekonomik faktörler ve kültürel etkileşimler gibi çok yönlü bir perspektifle ele alacaktır.

Araştırma, çoklu disiplinlerden gelen bilgi kaynaklarını içerecek şekilde tasarlanmıştır. Yerel arşiv kaynakları, resmî belgeler, şehir planları, haritalar ve yerel halkla yapılan mülakatlar gibi veri kaynakları, mahalle isim değişiklikleri ve sınırlardaki değişimleri detaylı bir şekilde analiz etmek için kullanılacaktır. Ayrıca, sosyal bilimler metodolojileri ile veri toplama ve analiz teknikleri uygulanacaktır.

Trabzon'un geçmişini daha derinlemesine anlamamıza ve gelecekteki şehir planlamasına ışık tutmamıza yardımcı olacaktır. Mahalle isim değişiklikleri ve sınırlardaki evrimlerin analizi, şehirdeki demografik, ekonomik ve kültürel değişimleri anlamamıza, yerel yönetimlere rehberlik etmemize ve daha sürdürülebilir bir kentsel gelişim için stratejiler geliştirmemize katkıda bulunabilir.

1. TRABZON'DA 50 YILDA DEĞİŞEN MAHALLE İSİMLERİ

1.1. Trabzon Belediyesi Amblesinin Oluşturulma Süreci

1.1.1. Tarihçe

Türkiye'de mahalle ve sokak isimlerinin değiştirilmesi, 1913'ten günümüze Türk hükümetlerinin Türkçe olmayan yer isimlerine karşı devam ettirdiği bir politika olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu ve sonradan Türkiye Cumhuriyeti'ndeki binlerce yer ismi bu politikayla resmi kayıtlardan silindi ve Türkleştirme çabası sonucunda daha çok kullanılan tarihsel isimler terk edilerek bilinen veya yeni düzenlenmiş Türkçe isimlerle değiştirildi. Hükümetler bu tür isimlerin "yabancı veya bölücü" olduğu iddiasıyla isim değişikliklerini gerçekleştirdi. Değiştirilen isimler genellikle Arapça, Bulgarca, Ermenice, Gürcüce, Kürtçe, Çerkezce, Lazca, Süryanice, Yunanca ve Zazaca dillerindeydi (Nişanyan, 2010).

1930 ile 1980 yılları arasında ele alınan belediye meclis zabıtlarında, Trabzon şehrinin ve belirli mahallelerin sınırlarında meclis tarafından gerçekleştirilen değişiklikler kronolojik bir sıra içinde incelenerek, bu değişikliklerin Trabzon'un mekânsal gelişimine olan katkısını anlamaya yönelik bir çalışma gerçekleştirmeye çalışılmıştır.

Konu, şehirde ilk önce Türkçe olmayan sokak ve mahalle isimlerinin değiştirilmesi şeklinde gündem olmuş, ancak tespit edebildiğimiz kadarıyla bu çalışmada bazı mahalleler de birleştirilmiştir. Konunun Belediye Meclisi'nde ilk defa gündem olması, sokakların Türkçe isimlerle anılması hakkında Daimî Encümen'in 04.11.1934 tarih ve 197'nolu kararı ile olmuş, hatta bir içtimainın yalnızca bu işe ayrılması kabul edilmiştir (TBMZ, 1934).

Konu tekrar 1936 yılında Mecliste gündeme gelmiş; "Mevcut sokak isimlerinin daha esaslı bir surette Türkleştirilmesi için" üyelerden Bayan Sakibe, Belediye Reisi Kadri Evren, Dr. Rafet ve Osman Özatalay'dan oluşan heyet teşkil edilmiştir (TBMZ, 1936). Ancak bundan sonra tutanaklarda konu ile ilgili başka bir bilgiye rastlanmamıştır. Değişen sokak isimleri ile alakalı meclis görüşmesi eğer yapılmış ise, arşiv kayıtlarında bulunmamaktadır.

1937 tarihli Yeniyol Gazetesi'nde yayınlanan bir yazı olayı aydınlatmaktadır; "...Nihayet İlbay [Vali] Ali Galip zamanında Trabzon şehrinin bütün mahalle, mevki adları Türk kültürüne uydurulmak sureti ile baştanbaşa değiştirilmiş ve Ankara'ya da gönderilmiştir (Yeniyol Gazetesi, 1937).

İsim değişikliği ve mahalle sınırlarının yeniden belirlenmesi ile ilgili çalışma bakanlık tarafından onaylanmış olacak ki, 1939 yılında yerel basında yeni mahalle isim ve sınırları ilan edilmiştir;

"Trabzon şehri eskiden 38 mahalleye bölünmüş iken, bu mahaller içerisinde 15-20 haneli mahalleler olduğu gibi, sınırları da karışık ve ayrılması müşkül görülerek ve çoğunun adları dilimize yabancı ve milli karakterimize uymamakta olduğu tespit edilerek, bu mahzurları ortadan kaldırmak üzere, Belediye Kanunu'nun 8. Maddesi doğrultusunda 38 mahallenin topluluk durumları itibarıyla 16 mahalleye indirilmesi ve adlarının değiştirilmesi kararlaştırılmıştır. Yeni mahalle isimleri ve eski adları aşağıdaki gibi belirlenmiştir;

Tablo 1. Mahallelerin Yeni ve Eski İsimleri

	Yeni İsmi	Eski İsmi
1	İskenderpaşa	Frenkhisar, Tuzluçeşme, İskenderpaşa
2	Çömlekçi	Yenimahalle, İskenderpaşa, Ayafilbo, Boztepe-i Zir
3	Kemerkaya	Kemerkaya, Tuzluçeşme, Kasımağa, İskenderpaşa, Muhittin
4	Çarşı	Çarşı, Kemerkaya, Ayvasıl
5	Gazipaşa	İskenderpaşa, Tekke, Muhittin, Yenicuma-i Zir
6	Cumhuriyet	Dibağhane, Muhittin, Yenicuma-i Zir
7	Yenicuma	Yenicuma-i Zir, Yenicuma-i Balâ
8	Boztepe	Boztepeizir, Boztepeibala
9	Pazarkapı	Pazarkapı, Hasanağa Mescidi, Molla Siyah, Saçlıhoca
10	Ortahisar	Mağara, Amasya, Sarayatik, Camiikebir, Musapaşa, Bayrambey, İçkale, Şirinhatun
11	Hızırbey	Zağnos, Eksotha, Hocalalil, Mağara, Faros,
12	Yalı	Faroz, Ayasofya
13	İsmetpaşa	Kavakmeydan, Mağara, Amasya, İmaret
14	Erdoğan	Tekfurçayır, İmaret
15	Bahçecik	Kindinar
16	Kavakmeydan	Kavakmeydan, Ayasofya

Kaynak: Yeniyol Gazetesi, 1939

Bununla birlikte 1955 yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçlarında Trabzon'la ilgili nüfus verilerini işlerken, bugün kullanmadığımız birçok isim dikkatimizi çekmiştir. 1960 nüfus sayım sonuçlarına bakıldığında ise Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü resmi yayınında artık eski isimlerin yenileri ile yer aldığı görülmektedir.

İncelenen dönemde, mekânsal değişikliklerin nasıl gerçekleştiğine dair bir anlayış oluşturabilmek adına, 21.05.1959 tarihli Resmî Gazete'nin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu tarihte yayımlanan ve 11.05.1959 tarihli 7267 sayılı İl İdaresi Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun ikinci maddesinin (D) fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirildiği belirtilen düzenleme, belediye meclis zabıtlarında gözlemlenen sınırlarındaki değişikliklerin temel dayanağını oluşturmaktadır. "Türkçe olmayan ve iltibasa meydan veren köy adları, alâkadar Vilâyet Daimî Encümeninin mütalâası alındıktan sonra, en kısa zamanda Dâhiliye Vekâletince değiştirilir (Resmî Gazete, 1959).

Defterdarlık tarafından yayımlanan ilanlarda günümüzdeki yerleşimlerin eski mahalle ve sokak isimlerine dair bulgulara ulaştık. Bu ilanlar aracılığıyla belirlenen örnekler şunlardır: Kasımağa Mahallesi'nde Kethuda Hamamı Sokağı, Tuzluçeşme Mahallesi'nde Modoş Sokağı, Samaruksai Kebir Mahallesi'nde İkafya Sokağı, Komera Mahallesi, Kondi Mahallesi, Hoskirasya Mahallesi'nde Meryem Ana Sokağı, Kemerkaya Mahallesi'nde Ayayanidi Sokak, Frenkhisar Mahallesi'nde Galiyos Sokak.

Şekil 1: Kemerkaya Mahallesi'nin 1960'lı Yıllardaki Görünümü

Kaynak: Eski Türkiye Net, t.y.

Defterdarlık tarafından yayımlanan ilanlarda günümüzdeki yerleşimlerin eski mahalle ve sokak isimlerine dair bulgulara ulaştık. Bu ilanlar aracılığıyla belirlenen örnekler şunlardır: Kasımağa Mahallesi'nde Kethuda Hamamı Sokağı, Tuzluçeşme Mahallesi'nde Modoş Sokağı, Samaruksai Kebir Mahallesi'nde İkafya Sokağı, Komera Mahallesi, Kondi Mahallesi, Hoskirasya Mahallesi'nde Meryem Ana Sokağı, Kemerkaya Mahallesi'nde Ayayanidi Sokak, Frenkhisar Mahallesi'nde Galiyos Sokak (Yeniyol Gazetesi, 1934).

1.1.2. İsmet Paşa Mahallesinde İsim Değişikliği

İsmet Paşa Mahallesi'nin bugünkü mahallelere nasıl tekabül ettiğini tam olarak anlamak için, Belediye Meclis tutanaklarına başvurmak kaçınılmazdır. Mahallenin tarihine dair değerli ipuçları, 1946 yılında yapılan seçimler öncesindeki mahalle mahalle seçmen sayılarına dair verilerde saklıdır. Bu veriler, mahalle sınırlarının çizilmesi ve seçim bürolarının konumlandırılması gibi önemli ayrıntıları içermektedir.

1946 yılında gerçekleştirilen seçimlere dair Belediye Meclis tutanakları, mahallelerin seçmen sayılarına dair detaylı bilgiler sunar. Ayrıca, o dönemde hangi mahallenin hangi sokağında seçim bürosu oluşturulacağını tespit edildiği belirtilir. Bu bilgiler, İsmet Paşa Mahallesi'nin o dönemdeki sınırlarını ve sokaklarını anlamamız açısından kıymetlidir. Örneğin, Belediye Meclis tutanağına göre İsmet Paşa Mahallesi'nin o dönemdeki bazı sokakları şunlardır: (TBMZ, 1946).

Tablo 2. İsmet Paşa Mahallesi'nde O Dönemde Bulunan Bazı Sokak İsimleri

Hamam Sokak	Mağara Sokak	Kalçioğlu Sokak
Hacı Bey Sokak	Reşadiye Sokak	Mumcular Sokak
Narlıbahçe Sokak	Kolağası Sokak	Atapark Büfesi
Kulakiyen Sokak	Soğuk Çeşme Sokak	Lutfullah Sokak
Maraş Sokak	Meydanı Garbi (Kavakmeydan)	Kalaycıoğlu Sokak
Kalaycı Sokak	Abdiağa Sokak	Kozinoğlu Sokak
Yüzbaşı Nurullah Sokak	Küçük İmaret Cami önü	

Kaynak: Erol, 2023.

Halen isimleri değiştirilmemiş olan sokakları harita üzerinde işaretlediğimizde İsmet Paşa Mahallesi'nin çoğunlukla bugünkü Gülbahar Hatun Mahallesi'ne tekabül ettiği anlaşıyor (Ortahisar Belediyesi, t.y.). Meclis tutanaklarına göre, İsmet Paşa Mahallesi'nin isminin değiştirilmesi talebi mahalle ihtiyar heyeti tarafından yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde, mahalle için önerilen isimler arasında Zağnos, Hatuniye, Zağnos Paşa, İmaret Deresi Mahallesi bulunmuş, ancak Hatuniye Camii ve Türbesi'nin bulunduğu mahallede, Hatuniye Mahallesi ismi kabul edilmiştir. Ancak, kararın Valiliğe onay için gönderilmesinden sonra, İl İdare Kurulu'nun, mahallenin sakinlerinden Gülbahar Hatun adına atfen, mahalle isminin Gülbahar Hatun Mahallesi olarak değiştirilmesi önerisinde bulunarak bu değişikliğin daha uygun olacağına dair bir kararı olmuştur. Bu nedenle, meclis tarafından tekrar değerlendirilen konu sonucunda, mahalle adı Gülbahar Hatun Mahallesi olarak değiştirilmiştir.

Şekil 2. İsmet Paşa Mahallesi*Kaynak: Taka Gazetesi, 2022***1.1.3. İnönü Meydanında İsim Değişikliği**

Trabzon'da günümüzde İnönü Meydanı adıyla bilinen bir yer bulunmamaktadır. Çünkü 1934 yılındaki bir toplantıda, Valilik müzekkeresi sonucunda İnönü Meydanı'nın adı "Cumhuriyet Meydanı" olarak değiştirilmiştir. O dönemde Trabzonluların İnönü Zaferi sebebiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Kemal Paşa'ya kutlama telgrafları gönderdiği ve bu zaferin anısına Kavak Meydanı'nın adının İnönü Meydanı olarak değiştirildiği görülmektedir (Çapa, 2002).

1921 yılında Kavak Meydanı'nın isminin İnönü Meydanı olarak değiştirilmesinin ardından, bu ismin neden ve nasıl değiştirildiği konusu merak uyandırmaktadır. Meclis kararında bu değişikliğe dair herhangi bir detay bulunmamaktadır. Ancak Vilâyet müzekkeresi ile yapılan bu değişiklik isteğinin kaynağının Merkezi Hükümet olduğu anlaşılmaktadır. Meclis kararının içeriği dikkat çekicidir, çünkü metinde, 'Kavak meydan adı Cumhuriyet Meydanı'na çevrilerek, mazbatasını Vilayet Makamına takdim edilmiştir' ifadesi geçmektedir. Ancak yapılan değişiklik aslında Kavak Meydanı değil, İnönü Meydanı'dır. O dönemde Cumhur Reisi Mustafa Kemal Atatürk, Başvekil (yani Başbakan) ise İsmet

İnönü'dür. Ancak İsmet Paşa, İnönü soyadını 26 Aralık 1934 tarihinde almıştır. Bu nedenle, 05.02.1934 tarihli meclis kararı ile İnönü isminin kaldırılmasının Başbakanın soyadı ile bir ilgisi olmadığı söylenebilir (İsmet İnönü.org, t.y.)

Şekil 3. İnönü Meydanı

Kaynak: Agah, t.y.

1.1.4. Ayasofya Mahallesinde İsim Değişikliği

Trabzon'un resmi yer adları arasında günümüzde bulunmayan ancak en eski mahallelerinden biri Ayasofya Mahallesi'dir. 1554 tarihinde "Ayasofya, nam-ı diğer Ohunc" olarak kaydedilen bu mahalle, 1583 yılında sadece Ayasofya adıyla anılmıştır. 1554 yılında mahallede 58 hane bulunmaktaydı; 1583'te ise nüfus 36 hane olarak kaydedilmiştir (Ciravoğlu, 1997).

1933 yılında Ayasofya Mahallesi, şehrin batı sınırını oluşturuyordu. Ancak, tarihi Ayasofya Camii'nin bu mahallede bulunmasından dolayı, Ayasofya olarak anılan mahalle günümüzde Fatih Mahallesi olarak adlandırılmaktadır (Ciravoğlu, 1997). 1955 yılında Kavakmeydan Mahallesi sınırlarında bulunan mahallenin ayrılarak, Kavak Meydan ve Ayasofya olarak iki ayrı mahalle olması konusu, Trabzon Belediye Meclisi'nin gündemine 78 imzalı bir dilekçe ile taşındığı tespit edilmektedir. Dilekçenin içeriğini, o yıllardaki Kavak Meydan Mahallesi'nin sosyolojik durumu hakkında bilgi vermesi açısından aşağıda aynen sunmaktayız;

"Trabzon'un kuruluş tarihinden beri mahalle teşkilatı itibarıyla ayrı ayrı birer mahalle halinde bulunan Ayasofya ve Kavak Meydan namı ile bilinen iki mahalle, şehrin 17 mahalle (Trabzon'un 17 Mahallesi: Gazi Paşa Mahallesi, Boztepe Mahallesi, Yenicuma Mahallesi, Ortahisar Mahallesi, Yalı Mahallesi, 1 Numaralı Çömlekçi Mahallesi, 2 Numaralı Çömlekçi Mahallesi, Çarşı Mahallesi, İsmet Paşa Mahallesi, (Gülbahar Hatun Mahallesi) Erdoğdu Mahallesi, Hızırbey Mahallesi, İskender Paşa Mahallesi, Bahçecik Mahallesi, Kavakmeydan Mahallesi, Pazarkapı Mahallesi, Kemer kaya Mahallesi (TBMZ 4. İltima Devresi, olağanüstü inikat, 08.05.1946 Tarihli İltima)) teşkilatına taksimi sırasında Belediye meclis kararı ile birleştirilmiş bulunmaktadır. Bu hal, hudutları itibarıyla çok geniş olan ve esasen bir ziraat mıntıkası bulunan biz mahalle sakinlerinin gerek tapu gerek nüfus gerekse askeri celp ve sevk işlerini birbirine karıştırdığı gibi, tütün ziraatı ile iştigal eden mahallemizin saim işlerini de güçleştirdiği cihetle mağdur olmaktayız. Bu maksatla mahallemizin Ayasofya'dan ayrılarak eskiden olduğu gibi müstakil bir hale getirilmesi hususunun yüksek Belediye meclis karara bağlanmasını arz ve talep ediyoruz." (TBMZ, 1955).

Dilekçeden 1955 yılında bu günkü adıyla İnönü Mahallesi gibi bugün yoğun yerleşimin bulunduğu mahallenin, bir "ziraat mıntıkası" olduğu ve özellikle "tütün tarımı" yapıldığı anlaşıyor. Meclis'te yapılan görüşmede "iki mahallenin birleştirilmesinden husule gelen ve tek isim taşıyan. Kavak Meydan Mahallesi'nin eskiden olduğu gibi iki mahalleye ayrılması uygun görülerek, mevcut sınırlar aynen baki kalmak şartıyla Ballica Deresi'nin doğusunda kalan kısmın (Bugünkü Osman Turan Caddesi'nin doğusu) Kavak Meydan mahallesine ve batısında kalan kısmının Ayasofya Mahallesi'ne ayrılması suretiyle, mevcut Kavak Meydan Mahallesi'nin iki mahalleye ayrılması kabul edilmiştir" (TBMZ, agz.).

O dönemde Kavak Meydan Mahallesi'nde bugün adına Trabzonspor Bulvarı dediğimiz bir yol vardı. Bu yol 1954 yılında inşa edilmeye başlanmış, Meclis tutanağına konu şu şekilde girmiştir; “Kavak Meydan şosesinin inşasına devam olunmaktadır. Bu yol şehir planında gösterildiği üzere 22 metre genişliğindedir. Bu itibarla inşaatın bitmesi ile şehrin inkişaf sahasını süsleyen bir eser meydana gelmiş olacaktır” (TBMZ, 1954).

Şekil 4. Ayasofya Mahallesi

Kaynak: Haber Türk, 2020.

1.1.5. Atatürk Mahallesi

Trabzon merkezde günümüzde Atatürk Mahallesi adını taşıyan bir mahalle bulunmamaktadır. Ancak, 1966 tarihli Meclis tutanağında, Atatürk isminin bir mahalleye verildiği anlaşılmaktadır. Konu, ilk olarak 15.02.1966 tarihinde meclis gündemine taşınmıştır. Rumca olduğu belirtilen Ayasofya Mahallesi'nin isminin Türkçeleştirilerek, Trabzon'un fetih kahramanı Fatih Sultan Mehmet'in isminin ebedileşmesi bakımından, Fatih Mahallesi olarak değiştirilmesine dair mahalle muhtarlığı ve sakinleri tarafından verilen dilekçe üzerine müzakere edilmiştir.

“Türkçede karşılığı bulunmayan Ayasofya'nın yabancı bir kelime olduğu muhakkak görülmekle” konuya hemen karar verilmeyip meclis gündeminde kalması kabul edilmiştir (TBMZ, 1966). Daha sonra konu tekrar Meclis'te görüşülmüş ve aşağıdaki karar alınmıştır; “Meclisin 15.2.1966 tarihli toplantısında gündemde bırakılan Ayasofya Mahallesi isminin (Fatih) olarak veya Meclisin uygun bulacağı bir isimle adlandırılmasına dair Ayasofya Mahallesi Muhtarı Yaşar Özkarabekir tarafından verilen 25.11.1965 tarihli dilekçe ile Ayasofya Mahallesi'nin Fatih Mahallesi olarak adlandırılması talep edilmiş ve keyfiyet Başkanlık Makamının teskeresi ile meclise intikal ettirildiğinden, yapılan görüşme sonucunda üyelerden Haydar Üçüncüoğlu teklifi veçhile Ayasofya Mahallesi'nin Atatürk Mahallesi olarak adlandırılması reye sunulmuş ve ittifaka yakın bir ekseriyetle kabul edilmiştir” (TBMZ, 1966).

Ayasofya Mahallesi'nin isim değişikliği sürecini anlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Ancak kayıtlarda Atatürk Mahallesi ismi bir daha görülmemiştir. Mahalle ismi, tutanaklarda Ayasofya Mahallesi olarak yer almaya devam etmiştir. Ancak, 1970 yılına kadar uzanan bir Meclis tutanağına rastlanmıştır ki bu tutanakta, Ayasofya Mahallesi olarak bilinen yer artık Fatih Mahallesi ismiyle anılmaktadır. Bu durum, Ayasofya Mahallesi isminin Atatürk Mahallesi olarak değiştirilip değiştirilmediği konusunda soru işaretleri yaratmaktadır.

Valilik tarafından böyle bir değişiklik kabul edilmemiş olabilir. Büyük şahsiyetlerin isimlerinin daha önemli yerlere verilmesi amacıyla böyle bir teklif reddedilmiş olabilir. Ancak, elimizdeki Meclis zabıtlarında bu konuyla ilgili herhangi bir resmi karar veya belgeye ulaşmak mümkün değildir. Ayasofya Mahallesi'nin yaşayan en eski Muhtarı Zeki Batar'dan alınan bilgiye göre, mahallenin isminin Atatürk Mahallesi olarak değiştirildiğine dair hiçbir duyumları olmamıştır. Bu da resmi kayıtların dışında bir değişiklik olmadığını göstermektedir (1981 yılında Atatürk'ün ismi Çarşı Mahallesi Dereboyu Sokağına verilerek, Atatürk Caddesi yapılması istenmişse de belediye meclisince bu talep uygun görülmemiştir (TBMZ, 1981).

1.1.6. Kavakmeydan Mahallesinde İsim Değişikliği

25 Aralık 1973 tarihinde İsmet İnönü'nün vefatının ardından meclise yapılan bir başvuruyu incelemektedir. Bu başvuru, şehrin eski mahallelerinden Kavakmeydan Mahallesi'nin isminin değiştirilmesine yöneliktir. Mahalle muhtarı tarafından yapılan başvuruda, "Eski Cumhurbaşkanı, ulusal kahraman İsmet İnönü'nün isminin Kavakmeydan Caddesine verilerek bu caddenin İsmet İnönü Bulvarı olarak adlandırılması" talep edilmektedir.

1974 yılı meclisinin ilk ayında yapılan görüşmede, Kavak Meydan Caddesine İnönü Caddesi, Kavakmeydan Mahallesi İnönü Mahallesi denmesi ekseriyetle kabul edilmiştir (TBMZ, 1973). Fakat bugün, İnönü Mahallesi ismi korunmakla birlikte, caddenin ismi Trabzon Spor Bulvarı'dır. Konu ile ilgili bir kanaat belirtmemiz gerekirse; şehirde topluma mal olmuş, toplum hafızasında olumlu yer edinmiş tarihi mekânların isimlerinin değiştirilmesini uygun bulmadığımızı belirtilmeli. Şehrin hafızasının yok olmaması, sadece eser bazında değil, isim bazında da koruma güdüsüyle davranılmasını gerekli kılmaktadır. Bazı değişikliklerin aradan uzun yıllar geçse bile toplum nazarında kabul görmediğinin örnekleri çoktur. Mesela Yalı Mahallesinden ziyade Faroz, Pazarkapı'dan ziyade Moloz veya Mumhaneönü, Fatih Mahallesi (bir bölümünden) ziyade Ayasofya, Bengisu'dan ziyade Kisarna isimlerinin kullanılması konuya örnek olarak gösterilebilir.

Şekil 5. Kavakmeydanı

Kaynak: Taka Gazetesi, 2023

1.1.7. Tekfurçayır Mahallesi

Tekfurçayır Mahallesi, 1643-1656 yılları arasında Trabzon Şeriye Sicillerinde ismi geçen mahallelerden birisidir. Fetih'ten itibaren Tekfurçayır Mahallesi'nde gayrimüslimlere ait mülk alımı ve satışına rastlanmaması bu mahallede Müslümanların oldukça ağırlıklı bir durumda olduklarını göstermektedir (İnan, age, s.39, 179.). Veysel Usta'ya göre; sur dışındaki Hatuniye Mahallesi'nin güneyinde yer alan, yani bugünkü Erdoğan Mahallesi'ne lokalize edilebilecek olan Tekfurçayır Mahallesi, Şehzade Selim'in valilik yaptığı yıllarda henüz kurulmamıştır. Zira bu mahalleye dair tahrir defterlerindeki ilk kayıt 1554 tahririnde "Haric-ez defter" ibaresiyle yer almakta, dolayısıyla bu tarihte yeni kurulmuş bir Müslüman mahallesi olduğu anlaşılmaktadır (Veysel Usta, "Şehzade Süleyman'ın (Kanuni) Trabzon'da Doğduğu Ev Meselesi", Karadeniz İncelemeleri Dergisi, Bahar 2019; (26): s. 403.). 1555 tarihinde bu mahallede dünyaya gelen Trabzonlu seyyah Aşık Mehmet, seyahatnamesinde mahallenin ismini Tekfur Saray olarak belirtir (Veysel Usta, "Anabasis'ten Atatürk'e Seyahatnamelerde Trabzon" Serander Yayınları, s. 43.). Bir de Aşık Mehmet mahallede Tekfur Saray Hamamı adında bir hamamdan bahseder ve bina için "eşi az bulunur bir yapıdır" der (Veysel Usta, age, s.44.).

Evliya Çelebi de seyahatnamesinde mahalleden Tekfur Sarayı Mahallesi olarak bahseder. Şu anda 1 Nolu Erdoğan Mahallesi'nde bulunan Erdoğan Bey camii'nin ilk önce mescit olarak inşa edildiğini sonradan padişahın emri ile Erdoğan Bey tarafından camiye dönüştürüldüğünü söyler ve "bu cami

Tekfur Saray Mahallesindedir “der (Veysel Usta, age, s.55.). Yani Trabzon’da Erdoğan isminin mahalleden önce ilk defa bu camiye verildiğini söyleyebiliriz. Meclis zabıtlarına bakılacak olursa, Tekfurçayır mahallesi ile ilgili Trabzon’da bazı sokak ve caddelerin isim değişikliği talepleri nedeniyle konunun Meclise geldiği anlaşılmaktadır. Belediye Başkanı Sefer Özgür, ilk olarak Tekfurçayır Sokağının isminin Şehit Hava Teğmeni Osman Ertosun Caddesi olarak değiştirilmesine dair önergeyi okur;

Muharrem Hayali; Tekfurçayır Sokağı’nın aslında mahalle olduğunu, nüfus kütüklerinde Tekfurçayır Mahallesi olarak geçtiğini ve nüfustan bunun silinmesinin mümkün olmadığını belirtir. Mustafa Pir Erköse; görüşmenin yapıldığı 1974 yılından 30-40 sene önce Erdoğan Mahallesi’nin buraya kurulduğunu ve Tekfurçayır isminin vatandaşın dilinden henüz silinmediğini ancak şehit isimlerinin böyle yerlere konulmasına taraftar olduğunu söyler. Ancak buna rağmen Tekfurçayır ismini kolay kolay milletin zihninden değiştiremeyeceklerini de ifade eder (TBMZ, 1974).

Tekfurçayır ismi eski bir isim olmasına rağmen yeni konulan ve ismini Trabzon’da geçmişte valilik yapmış olan Erdoğan Bey’den alan Erdoğan Mahallesi ismi toplum nazarında çabuk kabullenilmiş ve bazı mahallelerin aksine Tekfurçayır ismi toplum hafızasından çok çabuk silinmiştir. Bunun tersi örnekler de mevcuttur. Mesela Moloz, Faroz, Kisarna, Arafilboyu gibi. Bu isimler de çok eskiden değiştirilmiş olmasına rağmen halen Trabzon’da yaygın olarak kullanılmaktadır.

Şekil 6. Tekfurçayır Mahallesi (Eski Askeri Hastane)

Kaynak: Taka Gazetesi, 2022

1.1.8. Kemter Sokak

Hızırbey Mahallesi’ne ait bir sokak olan Kemter Sokak isminin semantik anlamındaki olumsuz çağrışımlar nedeniyle yapılan bir değişikliktir. Kemter kelimesinin aciz, fakir, itibarsız, değersiz gibi anlamları mahalle sakinleri arasında rahatsızlık yaratmıştır (Lügat, t.y.). Bu durum, mahallede yaşayan emekli bir öğretmen tarafından belediyeye bir dilekçe ile bildirilmiştir. Bu dilekçe şu şekildedir;

“Hızırbey Mahallesi’nin Kemter sokağında oturmaktayım. Sokağımıza çok eskiden takılmış olan bu isim malumunuz olduğu veçhile Farsça aşağılık sadedinde bir tabirdir. Gerek lügat manası ve gerekse mecazi olarak yukarıda arz ettiğim gibi acizleri ve bendeniz manasına gelmekle saygı makamında kullanılmaktaydı. Bugün için demokrasiyi ahlak olarak benimsediğimizden itibaren layık bir değer taşımamaktadır. Zira yarının nesilleri bu yabancı kelimeyi lügatta arayıp bulmak mecburiyeti karşısında kalacakları düşüncesi ile farzımuhal sağ kalsak dahi vereceğimiz cevap riyakârlık ve mürailiğin ifadesi olacak ki bizleri töhmet altında bırakacaktır. Şahsi olan bu anlayış ve kanaatıma göre sokağımızın taşıdığı bu ismin (27 Mayıs) ismi ile değiştirilmesini saygı ile arz ederim”

Dilekçenin özellikle içerdiği ironik unsurlar, değerlendirmeye değer bulunmaktadır. "Demokrasiyi ahlak halinde benimsediğimizden" bahsedilen bu dilekçede, demokrasinin aşağıya edildiği ve 27 Mayıs darbesinin gerçekleştiği tarih olan 27 Mayıs'ın bir sokağa isim olarak verilmesi talep edilmektedir.

Bu öneri, demokrasiyi benimsemekten bahsedilen bir dönemde, 27 Mayıs'ın darbe ile iş başına gelmiş olan yeni Meclis tarafından küçük bir sokağa isim olarak verilmesi anlamına gelmektedir. Yeni Meclis,

demokrasiyi savunmak ve benimsemek adına bir sokak isminin seçiminde 27 Mayıs tarihini tercih etmektedir. Dilekçenin içindeki ironik unsurları ve ardından alınan kararın yansımalarını detaylı bir şekilde irdeleyerek, sembolizmin ve tarihle ilgili sembolik ifadelerin toplumsal bellek üzerindeki etkilerini anlamayı hedeflemektedir.

“Yapılan müzakeresi sonucunda (27 Mayıs) taşıdığı mana ve ehemmiyet nazara alınarak bu ismin layık olduğu değerle mütenasip bir caddeye verilmesi uygun görülmüş ve talep edilen sokak isminin ileride başka bir münasip isimle değiştirilmesi uygun olacağı reye vaz ve ittifakla kabul edildi” (TBMZ, 1961).

Öğretmenin dilekçesinde, Kemter Sokak isminin mahalle sakinleri arasında olumsuz bir algıya sebep olduğu ve bu ismin sembolize ettiği değerlerin mahalle kimliğine zarar verdiği belirtilmiştir. Dilekçede, sokak isminin değiştirilmesi talep edilerek, mahallenin prestijine uygun bir ismin seçilmesi önerilmiştir. Mahalle isimlerinin sembolik anlamları ve bu isimlerin toplum üzerindeki etkileri, bir mahallede yapılan isim değişikliği talebi üzerinden anlaşılmaya çalışılmaktadır. Bu analiz, yerel toplulukların kimlikleri ve değer sistemleri üzerindeki değişikliklerin nasıl gerçekleşebileceği konusunda bir anlayış sağlamayı hedeflemektedir. Kemter Sokağının ismi bir daha 4 yıl sonra mecliste gündem olmuş ve sokağın ismi Havacı Mete Sokağı olarak değiştirilmiştir (TBMZ, 1965).

1.2. Köylerde İsim Değişiklikleri

Değişen mahalle ve sokak isimlerinden sonra Türkçe olmayan köy isimlerine sıra gelmiş ve nihayet 1958 senesinde köy isimleri de değiştirilmiştir.

Tablo 3. Eski ve Yeni Köy İsimleri

Yeni-Eski Köy İsimleri	Yeni-Eski Köy İsimleri	Yeni-Eski Köy İsimleri
Akyazı (Suğa)	Dereli (Zengoariye)	Sevimli (Kongol)
Ayvalı (Hoha)	Doğançay (Hurdimera)	Toklu (Kalciya)
Başkurt (Murlu)	Dolaylı (Zanbu)	Uğurlu (Argalya)
Bengisu (Kisarna)	Gündoğdu (Mude)	Yalınca (Komera)
Beşirli (Holamana)	Gürbulak (Oksu)	Yanlıca (İsteli)
Beştaş (Kanlika)	İncesu (Kilathortokop)	Yanyamaç (Sovri)
Bostancı (Hostimasya)	Kendirli (Zurha)	Yeşilbük (Nefsikilât)
Bulak (Zefanos)	Konaklar (Hoskonak)	Yeşilköy (Hoskastamon)
Çakılca (Fandak)	Kozluca (Mendi)	Yeşilyurt (Büyüksamaruska)
Çamoba (Polita)	Kutluğun (Aşağimeserya)	Ağıllı (Ağrit)
Çilekli (Hoskirasya)	Okçu (Yenika)	Akkaya (Karlıkazemya)
Çimenli (Hosmeşalos)	Pelitli (Hospalavrak)	Akoluk (Anıfa)
Dereli (Çilkanoymesehor)	Sayvan (Coşara)	Aktoprak (Tirzik)
Aydınlı (Mundagüze)	Düzyurt (Mesariya)	Geçit (Mahmat)
Gözalan (Mundayeni)	Kamışlı (Kaleman)	Karlık (Nefsikarlık)
Gülçayır (Divranos)	Karakaya (Karlıksumerya)	Subaşı (Zülmera)

Kaynak: Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, 1963

2. YENİ MAHALLERİN KURULMASI

2.1. Kurulan Yeni Mahaller

1975 yılı sonuna doğru belediye meclisi Trabzon'da yeni mahalleler kurulması gündemi ile toplanmıştır. Esentepe ve 1'nolu Çömlekçi Mahallelerinin birleştirilerek; Esentepe, 1'Nolu Çömlekçi, Sanayi,

Kalkınma ve Hayali Mahalleleri olmak üzere beş mahalle muhtarlığına, Erdoğan Mahallesinin 1, 2 ve 3' nolu Erdoğan Mahalle muhtarlığına ayrılması önerilmiştir. Hayali Mahallesi, görüşmelerde Değirmendere Mahallesi olarak onaylanmıştır. Erdoğan Mahallesinin bölünmesi ile ilgili Başkan Sefer Özgür şu şekilde açıklama yapmıştır; *"Bu mahallerin durumları ile mahalle muhtarları ilgilenilecek halde değildir. Mahalle olma vasfını çoktan aşmış, birer kaza hatta Erdoğan, Giresun Vilayeti gibi bir Vilayet haline gelmiştir."* (TBMZ, 1975).

Yapılan müzakereler sonucunda Esentepe ve Sanayi Mahalleri adında yeni mahalleler oluşturulmuş, 1 ve 2' nolu Çömlekçi Mahalleleri birleştirilmiş, Erdoğan Mahallesi 1, 2 ve 3' nolu Erdoğan Mahallesi olarak yeniden tanımlanmıştır (TBMZ, 1975).

Şekil 7. Çömlekçi Mahallesi (1975)

Kaynak: Taka Gazetesi, 2021

2.2. Kanuni Süleyman Caddesi

Trabzon şehrindeki semantik bir değişimi ele alarak, Kanuni Süleyman Caddesi'nin isimlendirilme süreci incelenmiştir. 1966 yılında "Kanuni Bulvarı" adında bir proje henüz gündemde yoktu. Ancak, aynı dönemde belediye meclisinin bir caddeye "Kanuni Süleyman" ismini verdiği ifade edilmektedir (TBMZ, 1965). 1965 yılında belediye meclisi; "Tünelden (Eski, doğudaki) Karayolları Belediye hududuna kadar olan yola Devlet Yolu, Tünelden Ayasofya Belediye hududuna kadar olan yola Sahil Yolu" ismi verilmiştir (TBMZ, 1965).

Ancak bir yıl sonra karar değişti. Meclis tutanaklarına göre devlet tarafından yapılan ve yakın zamana kadar hizmete gireceği söylenen sahil yolunun *"Kalealtı tünelinin doğu kısmından Ayasofya Mahallesi'ne çıkan kısma kadar Kanuni Süleyman Han Hazretlerinin isminin verilmesine dair Pazarkapı Mahallesi Muhtarlığının talebi üzerine"* mecliste yapılan görüşmede, batıdaki şehir hududu ile tünele kadar olan kısma Kanuni Süleyman Caddesi ismi verilerek adlandırılmış ve önerge oy birliği ile kabul edilmiştir (TBMZ, 1966). Ancak bugün bu ismi kimse hatırlamamakta, hiçbir yazılı kaynakta geçtiği görülmemektedir.

2.3. 1980 Yılında Valiliğin Trabzon Tespitleri ve Belediye Hudutları

1980 senesinde Özel İdare Müdürlüğünden Vali Ali Rıza Yaradanakul imzalı bir yazı belediyeye ulaşmıştır. Yazı aynen şöyle; *"Belediyeniz hudutlarının belediye teşkilatı kurulduğundan beri aynı kaldığı; buna mukabil artan ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetlerini normal bir statü içinde yürütülebilecek bir genişliğe kavuşturulmamış olduğu bilinmektedir. Bunun neticesinde –mücvir saha kesimleri de dahil- kentin taşan, saha gerektiren medeni yatırımlarının, şehir hudutlarının hareket sahası sunacak genişliğe ve düzeye ulaştırıldıktan sonra mümkün olacağı apaçık görülmektedir. Halen K.T.Ü başta olmak üzere Trabzon ve bölgemiz illerine de hizmet götüren birçok kamu kuruluşu, Belediye hudutları dışında yer bularak kurulmuş olup, bu alanlara belediye hizmetlerinin mücvir sahada olsa-kısmen götürülebildiği de bir gerçektir."*

İlimiz merkezi olan Trabzon kent hudutları, çok dar ve köylerle iç içe girmiş bulunmaktadır. Belediye hudutlarının bitiminde keşif olarak süregelen gelişi güzel ve uygar ölçülere tam tekabül etmeyen gelişmeler, geometrik diziyle artan nüfusun sosyal ihtiyaçlarını, ekonomik amaçlarını ve tüm yatırım zorunluluklarını durdurmakta, yasal müdahaleleri kısıtlama ve ondan kurtulma eğilimi göstermektedir. Yeni sınır ihtiyacı, kısa zamanda karşılanmazsa hasıl olan gelişmeler, yasal ve parasal zorlukları, belediyemiz aleyhine daha da artırmış olacaktır.

Köylerin ve Belediyelerin idari mevzuat yönünden tabi oldukları düzenlemeler büyük bir benzerlik arz etmektedir. Bu açıdan bakıldığında geleceğin şehrini biçimsizleştirecek olan köy yatırımlarının direkt bir sorumluluğa bağlanması gerekmektedir. Bu sebeple, belediyenizin halen inkârı mümkün olmayan faaliyet ve yatırımlarından faydalanan kent dışı alanların Belediyemize kaybedilerek daha engin ve ferahlatıcı düzenlemelere girilmesi, Valiliğimce zaruri acil bir keyfiyet olarak benimsenmiştir. Dosyalarınızda bulunan eski gelişme hudut isteklerinizin günümüz ve geleceğin şartlarına göre yeniden ve yasaların izin verdiği azami hadde çıkarılmasını ve böylece gözden geçirilmesini 1580 sayılı Kanun'un 7469 sayılı kanunla değişik 7. Maddenin D fıkrasının delaleti ile resen lüzumlu görüyorum" (TBMZ, 1980).

Belediye teşkilatının kurulduğu günden bu yana belediye hudutlarının aynı kaldığı tespiti doğru olmamakla birlikte, konu değerlendirilmek üzere Bayındırlık komisyonuna havale edilmiştir. Meclis Tutanaklarında; "Milli Güvenlik Konseyinin 34 sayılı kararı uyarınca 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığının 11'nolu Bildirisi ile Akçaabat ve Yomra Belediyeleri, Trabzon Belediyesine bağlanarak şube müdürlüğüne dönüştürülmüştür" (TBMZ, 1981). Yani 01 Mart 1981 tarihinden itibaren Akçaabat ve Yomra ilçeleri Trabzon Belediyesi'nin sınırları içerisine alınmıştır (TBMZ, 1981). Ancak yapılan işlemin doğru olmadığı anlaşıncaya yine Konsey Kararı gereği, Akçaabat ve Yomra Belediyeleri 1982 senesinde yeniden müstakil belediye haline dönüştürülmüştür (TBMZ, 1982).

1963 yılına kadar belediye başkanları ya meclis üyeleri arasında yapılan seçimle iş başına gelirdi, ya da Bakanlar Kurulu kararı ile atama yoluyla göreve başlardı (Yörüklüoğlu, 2009). Özet olarak, önce halk arasından bir komisyon seçiliyor, sonra bu komisyon meclis üyelerini seçiyor. Meclis üyeleri de kendi aralarından belediye başkanını seçiyor. 1963 yılına kadar belediye seçimlerinde iki devreli bir seçim sistemi uygulanırdı. Önce belediye meclis üyeleri seçilir, ardından meclis üyeleri kendi aralarından belediye başkanını seçerlerdi. Yani her meclis üyesi, doğal olarak belediye başkanı adayydı. Ancak kimlerin meclis üyesi adayı olacakları hususu, Cumhuriyet Halk Fırkası Ocak Heyetleri tarafından belirlenir, ondan sonra bu adaylar seçmenlere arz edilirdi (Yeniyol Gazetesi, 1934). 1934 yılı belediye seçimlerinde kadın ve erkek olmak üzere Trabzon'da 8.000'i geçen seçmen sayısı mevcuttur. Ancak 1934 belediye seçimlerinde sandığa atılan rey sayısının da 4573 olduğu belirlenmiştir. Yani seçime katılım oranı %50'ler düzeyindedir.

1931 yılında şehir meclisi içerisinde bu şekilde seçildiğini düşündüğümüz Kadri Mesut Bey'in 4 yıllık görev süresinin dolması üzerine, ikinci dört yıllık çalışma devresi için yeniden seçilen belediye meclisi, belediye reisi ve daimî encümen azalarının seçimi için 24.10.1934 tarihinde olağanüstü toplanmıştır ve başkan adayını seçmek üzere oy pusulaları üyelere dağıtılmıştır. Müteakiben oy pusulaları üyelere dağıtılır. Oylar sayıldığında 24 oy Kadri Mesut Beyin, bir oy da Temel Nücumi Beyin aldıkları tespit edilir (TBMZ, 1934). Meclis üyelerinin neredeyse tamamının oyunu alarak Kadri Mesut Bey yeniden Belediye Başkanı seçilmiştir. Kadri Mesut Evren 1934 senesinde meclis üyelerinin çoğunluğunun oyunu alarak belediye başkanı seçilmesine rağmen iki sene sonra mecliste sıkıntılı bir süreçle karşılaşmıştır. Meclis tarafından kendisine gensoru verilmiştir. Kadri Mesut Bey meclisin gensorusu sebebiyle 23.07.1937 tarihine kadar belediye başkanlığı görevini yapmıştır ve meclis üyeleri tarafından görevinden düşürülmüştür (TBMZ, 1937).

3. MAHALLE SINIRLARINDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

3.1. 1932 Senesinde Yapılan Değişiklikler

Belediye Meclisinin 06.04.1932 tarihli oturumunda görüşülen konuların biri de mahallelerin sınırları meselesi olmuştur (TBMZ, 1932). Belediye, Trabzon'un bazı mahallelerinde sınırları değiştirmiştir. Konu

ile ilgili söz alan Osman Remzi Bey, bu düzeltmelerden mahalle sakinlerinin haberdar olup olmadıklarını sormuştur. Cevap veren Belediye Reisi: “hepsi haberdardır. Bu düzenlemeye belki Kavakmeydan Mahallesi itiraz ederse de düzeltmeler çok tabi esaslara göre yapılmıştır” demiştir (TBMZ, 1932).

Yeniden düzeltilen mahalle sınırları; Eski adı Faroz Mahallesi olan Yalı Mahallesi ile Hızırbey mahallesini ayıran denize dik Mektep sokağın Maraş Caddesi’ni kat ederek Mollazade Kemal Bey tarlasından geçerek, Kozinzade aralığından, Kavakmeydan Caddesi ve Kavakmeydan Caddesi takip olunarak Zağnos’ta Kale burcuna ve adı geçen burçtan kale duvarlarının uzayan istikameti ile denize bağlanmak sureti ile sınırlandırılmıştır. (Fároz Mahallesi Trabzon’un eski mahallelerinden birisi olup, Mahalle ilk olarak 1565-1566 tarihli Şerîye Sicilinde “Faros” adı ile geçmektedir. Trabzon Vilâyet Heyetinin kararıyla 1930 tarihinde ismi değiştirilmiştir (Ciravoğlu, 1997). Fakat ilginçtir ki, mahallenin isminin 70 Seneden fazladır değiştirilmiş olmasına rağmen, Trabzonlular Yalı Mahallesi’nden ziyade, Faroz ismini hala yaygın olarak kullanmaktadırlar¹. Bu değişiklik üzerine yeni Hızırbey hududundan arta kalan eski Kavakmeydan Mahallesi’ne ait bir bölümün adı geçen Kemal Bey tarlası ve Kozinzade aralığının denize bakan sol tarafı İncirlik boğazına kadar olan kısımda Kavakmeydan mahallesine iade edilmiştir.

İsmet Paşa mahallesine ait olup; bu değişiklik ile Hızırbey ve Kavakmeydan mahallelerine verilen bölüme karşılık, İsmet Paşa mahallesi sınırı da aşağıdaki şekilde düzeltilmiştir; “Maraş Caddesindeki Ruslar tarafından açılan yeni kale kapısının güney noktasından Maraş Caddesi boyunca devam eden caddedeki köprünün doğu kısmından, kalenin altındaki Taşhaneye ve oradan kale duvarları boyunca Zağnos Köprüsü doğu kısmına ulaşır, yine kale duvarlarını takip ederek yukarıda su köprüsünün kale hizasına gelen noktaya ve o noktadan su köprüsünün hizasını takiben Soğuksu Caddesi’nin yol başındaki Taşhane mevkiinden geçerek, İbişoğlu Kıranına çıkarak, kırandaki yolun Soğuksuya giden ve eski yola bağlanan yere ve oradan Tütüncüzade Mehmet Efendinin bahçesinin, Çıldır Bey tarlası ile sınır olan yüksek defnelikler boyunca, kır bahçesi denilen bahçenin kuzey tarafına kalarak, kır bahçesinin garp noktasından kıran hududu ile uzayan hattın, Kavakmeydan mezarlığının güney kısmındaki kayalıklardan geçerek, Kavakmeydan daki Türbe yanından Erdoğan mahallesine giden yol üzerinde isabet ettiği mevkiye ve o mevkiden adı geçen yolu takip edip, dik olarak Türbe yanından ve Türbe önündeki caddeyi doğuya doğru takip ederek, Zağnos’taki kale burcuna ve adı geçen kale burcundan, kale duvarlarının doğu cephesini takip ederek Maraş Caddesindeki kale kapısının güney noktasına ulaşılır” (TBMZ, 1932) O dönemde şehirde harita çalışmasının yeterli olmadığı yapılan tariflerden çok net anlaşılmaktadır.

Şekil 8. Faroz Mahallesi

Kaynak: Faroz Derneği, t.y.

¹ Eski adı Sotka Mahallesi olan Hızırbey Mahallesi ise, adını 1465 yılında emekli olarak Trabzon’dan ayrılan Trabzon Valisi Hızır Bey den almıştır. Bkz.Hüseyin Albayrak, Fetihden Kanuniye Trabzon, Trabzon Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, 1999, s.82.

4. BELEDİYE SINIRINDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

4.1. 1933 Yılında Yapılan Değişiklik

13 Mayıs 1933 tarihinde toplanan meclis, Trabzon şehrinin sınırlarının tespiti meselesini masaya yatırmıştır. Bu önemli toplantıda, Belediye Fen Memurluğu tarafından yürütülen detaylı bir çalışma ele alınmıştır ve şehrin sınırlarını belirleme amacı güdülmüştür.

Şehrin batı ve güney hudutlarıyla ilgili yapılan çalışma, Ayasofya hududunda Agâh Deresi boyunca başlayarak, Tirzik Boğazı'ndan bir düz çizgi çizilerek devam etmiştir. Ballica Mevkii ve Canbaz Kıranı hudutları içinde kalarak, Soğuksu'da Tosunun kahvesinden başlayarak Soğuksu Yolu'na bağlanmıştır. Yolum izlediği güzergâh boyunca Soğuksu ve Polita'nın sınırları belirlenmiştir. Yarımsakal mevkiinden Polita'ya kadar uzanan hat, Polita'yı kat ederek Bahçecik hududuna ulaşmıştır.

Doğu ve kuzey hudutlarına dair daha detaylı bilgi verilmemekle birlikte, "Hudutnamede zikrolunan doğu ve kuzey hudutları ile sınırlanan yerler" ifadesi kullanılmıştır. Bu noktada, 1933 yılında Trabzon şehrinin sınırları batıda Ayasofya, güneyde Tirzik (Kireçhane), Çamoba ve Bahçecik hududu ile sınırlanmış, doğuda ise Değirmen Dere'nin sınırına kadar uzanmıştır.

Bu tespitler, Trabzon şehrinin o dönemdeki coğrafi sınırlarını net bir şekilde ortaya koymaktadır. Meclis toplantısında alınan kararlar, şehir planlaması ve yönetimi açısından önemli bir kilometre taşı olmuştur. 1933 yılında belirlenen sınırlar, şehrin o dönemdeki stratejik ve idari yapılanmasını yansıtmaktadır (TBMZ, 1933).

4.2. 1935 Yılında Yapılan Değişiklik

1935 yılında Belediye Kanunu'nun 4. Maddesi gereğince Belediye sınırlarının yeniden belirlendiği görülmüştür. Bir fen memuru ile zabıta komiserinden müteşekkil bir heyete tanzim ettirilen sınır kâğıdına göre, Trabzon Belediyesi'nin sınırları şu şekildedir;

a) Batı Tarafı:

Mavlavita Deresinin denize döküldüğü yerden başlayarak, dere yatağı güneye doğru gidilerek, eski Ayasofya Mahallesi içeride kalmak üzere Mavlavita ve Ayasofya sınırları boyunca, Mevlâna Deresi, Kırmızı Kışla'nın talim meydanı ve Çemberci Yakupoğlu, Yakup arazisi içeride kalmak üzere, Çifte Çamlık Köprüsü ve bu köprüyü takiben Çamlık sırtından Kırallıoğlu evine çıkan köy yolu kaldırımının birleştiği yer.

b) Güney Tarafı:

Müftüoğlu Hanesi ve tarlası içeride kalmak üzere, Dedeoğlu Hami ve Sami sınırlarının yol ile birleştiği yer ve bu yol takip olunarak Kelleveziroğlu tarlası ve Hacıkışif hudutları içeride ve Sipahioğlu Şakir tarlası dışarıda kalmak üzere dere geçilerek, Hekimoğlu Osman vereseleri hudutları takip ve Müftüoğlu Hacı Mehmet vereselerine ait çamlık şimalinden geçilerek, Soğuksu'ya giden üst yolun birleştiği yerden Filizoğlu Çamlığı denilen şimdiki askeri top parkı dışarıda kalmak üzere, İmaret Deresi'ne inen ve Polita Köyü ile birleşen Haciosmanoğulları'na ait arazi ve İmaret Deresinin yatağından doğu tarafına doğru devamla eski Kindinar-yeni Bahçecik sınırları tamamen takip olunarak, Tabakhane Deresi'nin yukarısı olan Kavaklı deresi üzerindeki Yenicuma Köprüsü ve bu köprüden Mısırlıoğlu Boğazı ve eski Cephanelik içeride kalmak üzere Baryan hududu ile Boztepe üzerine çıkan eski Erzurum Caddesi'ni takiben Boztepe'nin sırtı.

c) Doğu Tarafı:

Boztepe sırtından düzlükler içeride kalmak üzere doğu tarafına dönülerek Garipler Mezarlığı içeride kalmak üzere, Değirmendere suyolunun Hamsi Deresi üzerindeki su köprüsü ve su yolu doğu tarafına doğru takip olunarak ve Erzurum Caddesi'ni geçerek yeni mezarlık güneyindeki tarlalar içeride kalmak üzere dereye inen hat ve Değirmendere köprüsü içerisinde kalarak derenin denize döküldüğü yer ve dere.

d) Kuzey Tarafı:

Değirmendere ve Mavlavita Derelerinin (Kisarna su kaynağının üst tarafına doğru yükselen ve Ayasofya'nın yaklaşık 2 km batısında denize dökülen Klarma Deresi'dir (Bryer ve Winfield, 1988).

4.3. 1956 Senesinde Yapılan Değişiklik

1956 yılının Mayıs ayında fevkalade (olağanüstü) toplanan meclisin tek bir gündem maddesi vardı; Belediyenin doğu sınırının değiştirilmesi. Verilen önerge aynen şöyle; *“Şehrin merkezinde son zamanda artış kaydeden nüfus kesafeti yüzünden meydana gelen mesken ihtiyacına cevap vermek ve aynı zamanda evsiz Hemşerilerimizi birer mesken sahibi kılabilmek, ancak mevcut 2 Nolu Çömlekçi Mahallesi'nin bitişiğindeki bir kısım arazinin diğer mahallak meyanında Belediye hudutları içine alınmak suretiyle olabileceği aşîkârdır.*

Bu itibarla Hostimasya Köyü'nün (HosTimasya, Hoş Dimasya; Bugünkü Bostancı Mahallesi Orhan Öztürk “ Trabzon Merkez İlçe Tarihi - Özhan Öztürk Makaleleri (ozhanozturk.com) (29 Aralık 2020 Tarihinde Erişildi)) Değirmendere mevkiinde kain ve hudut sait evsafı ekli krokide gösterilen arazi parçasının (Meclis kararında kroki verilmemiştir.(F.E)) Belediye hudutları dahiline alınması ve mevcut Belediye hudutlarının ol surette tashihen yüksek Meclis'e karar ittihaz buyrulmasını saygılarımızla arz ve istirham eyleriz” (TBMZ, 1956).

Yani bugün 2 Nolu Bostancı Mahallesinin belediye sınırlarına dahil edilmesi konusu gündeme alınmıştır. Gerekçe; şehirdeki nüfus artışı ve konut ihtiyacıdır. Ancak tutanaklardan anlaşıldığına göre bu bölgede 250 evlik bir kooperatif kurulmuş ve Emlak Bankası'ndan kredi talepleri vardır. Yine tutanaklara göre banka, bu alanın şehir hududu dışında olması nedeniyle kredi vermemektedir. Sınır değişikliğinin vatandaşın talebi olması dolayısıyla meclise gelmesine itiraz eden meclis üyeleri de olmuştur. Mustafa Eker; Belediye hudutlarında belediyecilik vazifesini tam manası ile ifa edemezken, 25-30 sene gibi uzun yıllar belediyenin yardım kolundan mahrum kalmış mahalleler varken, böyle bir mahallin oluşturulmasının belediyeye külfet getireceğini söyleyerek önergenin reddedilmesini istemiştir. Kimi meclis üyeleri de bu işin şahıs meselesinden ziyade memleket işi olduğunu söylemiştir.

Başkan Haluk Çulha da bu konunun meclisi olağanüstü toplantıya çağırarak bir mesele olmadığını, bir emrivaki ile karşılaşmış bulunduklarını söylemiş olsa da yapılan oylamada sınır değişikliği kabul edilmiştir. Sınır değişikliğinin ne surette yapıldığı şöyle açıklanmıştır; *“Değirmendere taş ocakları, Yakupoğlu Osman Tarlası, Köprü, Yakupoğlu fidanlığı, Osman Mustafa Akarsu, Maçkalı Osman, Mehmet Aksoy, Murat Varol tarlalarını takiben, şehir Battı ırmağı köprüye kadar ve Kamboz köy yolunu takiben Karayolları Bölge Müdürlüğü güney ve doğu sınırının devamı, tayyare meydanı hududu, liman için taş çıkan ocaktan bir hattı müstakim denize kadar olan saha” Belediye hudutlarına alınmıştır (TBMZ, age.).*

4.4. 1959 Yılında Yapılan Değişiklik

1959 yılı Mart ayında Trabzon'un yakın köylerinden Çukurçayır Köyü'nün Trabzon Belediye hudutlarına katılması konusu mecliste gündem yapılmıştır. Tutanaklardan anlaşıldığına göre Çukurçayır Köyü sakinleri seçim kurulu nezdinde halk oylaması yaparak Belediye sınırlarına dahil edilme kararı almışlar ve Nafia komisyonu da buna uygun görüş vermiştir. İlk sözü meclis üyesi Ahmet Rasim Karanis almıştır ve Nafia komisyonunun raporunda sebep ve “esbabı mucibe” gösterilmediğini belirterek;

“Buranın belediye hudutları içerisine alınması halinde sıhhi, medeni ve hayati ihtiyaçlarının temini lazımdır. Hâlbuki daha dün denecek kadar yakın bir zamanda Belediye icraatı ve çalışmaları tenkit edilirken, şehir içinde bulunan Bahçecik, Erdoğan ve buna benzer birçok mahallenin bu ihtiyaçlarını temin edemeyen ve dolayısı ile tenkit edilen bir Belediyenin böyle bir ucu Kireçhane nahiyesiyle birleşen bir köyü Belediye hudutları içerisine almak suretiyle belediye bütçesine bir yük tahmil etmek ve aynı zamanda buradaki zabıta hizmetlerini ve nafia işlerini takip için memur izam etmenin doğuracağı güçlükler nazara alınması lazımdır. Böyle bir karar alındığı takdirde bu köy sakinlerinin Belediyemizden haklı olarak birçok hizmetler talep edeceklerine muhakkaka nazarı ile bakılmalı ve zarardan başka bir faidesi olmayacağı kanaatiyle bu iltihak kararına şahsen muhalifim” demiştir. Ancak Meclis'te yalnız

kalmıştır. Sonuçta yapılan oylamada Çukurçayır Köyünün Trabzon Belediye sınırlarına katılması kabul edilmiştir (TBMZ, 1959).

4.5. 1964 Yılında Yapılan Değişiklik

1964 yılında Trabzon şehrinin planlı ve sağlıklı büyüme stratejilerini ele alarak, Belediye Başkanı Suat Oyman tarafından o dönemde sunulan bir önergeyi incelemektedir. Şehir, o dönemde hızla büyümekte ancak bu büyüme sürecinin planlı ve sürdürülebilir olup olmadığı sorularıyla karşı karşıya kalmıştır. Belediye yönetimi, bu sorulara çözüm arayışı içerisinde ve bu bağlamda Belediye Başkanı Suat Oyman, meclise bir önerge sunar.

“6785 Sayılı İmar Kanun’unun 47. Maddesi², Belediye hudutlarını mücavir bulunan ve beldenin müstakbel inkişafı bakımından lüzumlu görülen yerlerin adı geçen Kanun şümulü içerisine alınabileceği lüzumuna işaret edilmekte olduğundan;

1-Soğuksu Köyü coğrafi durumu itibariyle beldenin inkişaf ve iskân sahasının devamı olduğu, esasen öteden beri belde sakinlerinin şehir elektrik cereyanından istifade ettiği,

2-Devlet sahil yolu üzerinde ve belediyemize hudut bulunan Holamana (Beşirli) Köyü, mevcut imar planına göre beldenin müstakbel inkişaf sahası istikametinde bulunması ve halen bir Orman Okulu ve tesislerinin bu köy hududu dahilinde ve Devlet Şosesi üzerinde kurulması, Beldenin bilhassa plaj sahasını ihtiva etmesi dolayısı ile Hacıbeşir Deresinin Devlet şosesini kat ettiği noktadan Holamana Köyüne doğru dik uzanacak 500 metre derinliğindeki hattın, sahil yoluna paralel şekilde ve Ayasofya Mahallesi hududuna kadar uzayan hat içinde kalan kısım,

3-Yine belde hududunun doğusuna isabet eden Trabzon-Rize Devlet Yolunun sağ ve sol kısımları ve bilhassa uçak alanının Pelitli Köyüne kadar uzanan pist hududu esas alınmak sureti ile devlet şosesinin sağ ve sol cihetlerinden gerek sahile ve gerekse dahile doğru uzanan ve Üniversite ile Kalkınma mahallesini içine almak şart ile her iki taraftan Değirmendere’ye vasıl olacak hat içerisinde kalan kısımların, gerek coğrafi durumu ve gerekse bu saha içinde kurulan kamu tesisleri, üniversite ve bu müesseseye ait diğer tesis ve lojmanların çok kısa bir zamanda Belediye hudutları içerisine alınmasının bünyelerinden doğan bir zaruret bulunması, esasen bu müessesenin kurulması ile Beldenin inkişaf sahasının bariz bir şekilde tezahür etmesi ve Üniversite sahasının Belediye hudutları içinde mütaala edilen ve yeni teşekkül eden Kalkınma mahallesinin de hudutları çizilen sahanın içinde olması, gelecekte hudutları çizilen sahanın imar ve inkişafının fenni ve teknik bir esasa, bir nizama bağlanması zaruret halini almış olup, bu itibarla yukarıda zikrolunan ve hudutları gösterilen sahalarda yapılacak inşaatlar için imar Kanun’unun tatbik edilmesi” konusu görüşülmüştür.

Başkan Oyman, amaçlarının bu gibi yerleri şehir içine almak olmadığını, ancak İmar Kanunu hükümlerinin buralarda tatbiki sureti ile inkişaf halinde bulunan ve daima gelişmekte olan şehir inkişaf sahalılarının şimdiden kontrol altına alınması ve gelişi güzel inşaat yapılmasının önlenmesi olduğunu belirtmiştir. Neticede önerge oya sunulur ve mevcudun ittifakı ile kabul edilmiştir (TBMZ, 1964).

² Eski İmar Kanunu, 16 Temmuz 1956 Tarih ve 9359 sayılı Resmî Gazete, Madde 47: Belediye hudutlarına mücavir bulunan ve beldenin müstakbel inkişafı bakımından lüzumlu görülen ve Belediyenin teklifi üzerine vilâyet idare heyetinin kararı ve Nafia Vekâletinin tasdiki ile kabul edilen sahalarda da bu kanun hükümleri tatbik olunur.

Şekil 9. Trabzon Belediye Başkanı Suat Oyman

Kaynak: Suat Oyman, t.y.

SONUÇ

Trabzon şehrinin 1930-1980 yılları arasındaki belediye meclis zabıtlarında yapılan değişikliklerin incelenmesi, şehrin mekânsal gelişimine dair önemli bir dönemi ortaya koymaktadır. Özellikle Türkçe olmayan sokak ve mahalle isimlerinin değiştirilmesi süreci, şehirdeki kültürel dönüşümü ve milli kimlik inşasını yansıtmaktadır.

1934 yılında alınan Daimî Encümen kararı, şehirdeki sokak ve mahalle isimlerinin Türk kültürüne uygun hale getirilmesi amacını taşımaktadır. Bu dönemde, dilin ve isimlerin ulusal kimliğin bir parçası olarak görülmesi, şehir planlamasında önemli bir adımı ifade etmektedir. Ancak, çalışmamızın tespit ettiği kadarıyla, bu sürecin belgelenmesi zaman içinde eksiklik göstermektedir.

Özellikle 1936 yılında oluşturulan heyetin çalışmalarına dair kayıtların eksikliği, meclis görüşmelerine dair belgeleme noktasında bir boşluk yaratmaktadır. Bu durum, o döneme ait mekânsal değişiklikleri ve isim değişikliklerini tam olarak anlamamızı kısıtlamaktadır. Bu noktada, belki de daha derinlemesine arşiv çalışmalarının yürütülmesi gerekmektedir.

1939 yılında gerçekleştirilen mahalle birleştirmeleri ve isim değişiklikleri ise, şehrin topluluk durumlarına uygun olarak yapılan önemli bir düzenlemeyi yansıtmaktadır. Bu değişiklikler hem mekânsal hem de kültürel anlamda bir düzen sağlama amacını taşımaktadır. Ancak, bu değişikliklerin tam olarak nasıl bir etki yarattığına dair derinlemesine bir değerlendirme için daha fazla bilgiye ihtiyaç bulunmaktadır.

Çalışmamız, 1959 tarihli Resmî Gazete düzenlemesiyle birlikte, mekânsal değişikliklerin hukuki temelini de ortaya koymaktadır. Bu düzenleme, Türkçe olmayan ve iltibasa meydan veren köy adlarının değiştirilmesine odaklanmaktadır. Bu noktada, şehirdeki isim değişikliklerinin yönetim düzeyindeki dayanağını anlamak, şehrin mekânsal gelişimi üzerindeki etkileri daha iyi değerlendirmemize olanak tanımaktadır.

Sonuç olarak, Trabzon'un mekânsal gelişimi üzerindeki bu değişiklikler, şehir planlaması, kültürel dönüşüm ve kimlik inşası açısından önemli bir konu teşkil etmektedir. Ancak, daha fazla arşivsel ve belgesel veriye ulaşarak, bu değişikliklerin şehir sakinlerinin günlük yaşamına olan etkilerini daha iyi anlamak mümkün olacaktır. Araştırmanın genişletilmesi, şehrin geçmişine ve bugününe daha derin bir ışık tutabilir.

KAYNAKÇA

Agah (t.y.). <https://www.agahmuzayede.com/urun/4327388/osmanli-donemi-trabzon-kavak-meydani-ve-haci-ahmed-hamdi-pasa-turbesi-editor-ki>.

Anthony Bryer ve David Winfield (1988). The Byzantine Monuments and Topography of the Pontos, Dumbarton Oaks Studies.

Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, 23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı Sonuçları, Ankara, 1963, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, s.538.

Erol, F. (2023). Arşivdeki Trabzon. Ortahisar Belediyesi.

Eski Türkiye (t.y.). <https://www.eskiturkiye.net/2262/1960larda-trabzon-kemerkaya>.

Faroz Derneği (t.y.). <https://www.farozdernegi.org/>.

Habertürk (2020). <https://www.haberturk.com/trabzon-haberleri/78340975-gecmisten-gunumuze-ayasofyatrabzonda-85-yil-once-havadan-cekilen-fotografta-ayasofyanin>.

İçişleri Bakanlığı'nın 25 Haziran 1958 gün ve 22105-7304 sayılı genelgesiyle

İsmet İnönü (t.y.). <https://www.ismetinonu.org.tr>.

Lüggat (t.y.). <https://www.Luggat.com/index.php#ceviri>.

Mesut Çapa (2002). Millî Mücadelede Doğu Karadeniz, Yeni Türkiye Yayınevi, Ankara.

Orhan Öztürk "Trabzon Merkez İlçe Tarihi- Özhan Öztürk Makaleleri (ozhanozturk.com)

Ömer Ciravoğlu (1997). "Şehzadeler Kenti Trabzon" Bir Tutkudur Trabzon, Yapı kredi Kültür Sanat Yayıncılık1. Baskı, 199.

REHBER- Ortahisar Belediyesi (trabzonortahisar.bel.tr)

Resmî Gazete, 16.07.1956, Sayı: 9359

Resmî Gazete, 21.05.1959, Sayı: 10210.

Sevan Nişanyan, (2010). Adını unutan ülke: Türkiye'de adı değiştirilen yerler sözlüğü. Everest Yayınları.

Suat Oyman (t.y.). <https://www.suatoyman.com/galeri2?pgid=iv6t1w66-2db947d2-f861-4fd4-a59b-ac9779116222>.

Taka Gazetesi, 25 Ocak 2022 Tarihli Nüsha

Taka Gazetesi, 29 Ocak 2023 tarihli nüsha

Taka Gazetesi, 5 Aralık 2022 Tarihli Nüsha

Taka Gazetesi, 6 Ağustos 2021 Tarihli Nüsha

TBMZ, 11.5.1935 Tarihli İhtima.

TBMZ, 1973 İhtima Devresi, Adyen 9. Toplantı, 14.01.1974 Tarihli İhtima s.5-6.

TBMZ, 1974 İhtima Devresi, 31.07.1974 Tarihli İhtima, s.3.

TBMZ, 1975 İhtima Devresi, Adi 3. Toplantı, No:73, 27.10.1975 Tarihli İhtima

TBMZ, 1975 İhtima Devresi, Adi 7. Toplantı, 27.10.1975 Tarihli İhtima, s.12.

TBMZ, 1981 İhtima Devresi, Adi 1. Toplantı, 05.06.1981 Tarihli İhtima.

TBMZ, 1981 İhtima Devresi, Adi 2. Toplantı, 17.02.1981 Tarihli İhtima.

TBMZ, 1982 İhtima Devresi, Olağan 3. Toplantı, 19.10.1982 Tarihli İhtima, s.2.

TBMZ, Adi 4. Toplantı, 24.10.1980 Tarihli İhtima, s.2-3.

TBMZ, agz.

TBMZ, Altıncı İnkat 01.06.1961 Tarihli İhtima.

TBMZ, Birinci İhtima Devresi, Birinci Seçim Devresi, İkinci İnkat, 12.02.1964 tarihli İhtima s.4.

TBMZ, Birinci İhtima Devresi, İkinci Seçim Devresi, Dokuzuncu İnkat, 15.02.1966 Tarihli İhtima.

- TBMZ, Birinci İhtima Devresi, İkinci Seçim Devresi, Onikinci İnikat, 26.02.1966 tarihli İhtima s.50.
- TBMZ, Birinci İhtima Devresi, İkinci Seçim Devresi, Onikinci İnikat, 26.02.1966 tarihli İhtima s.45.
- TBMZ, Birinci İhtima Devresi, İkinci Seçim Devresi, Sekizinci İnikat, 05.10.1965 Tarihli İhtima, s.3.
- TBMZ, Birinci İhtima Devresi, İkinci Seçim Devresi, Sekizinci İnikat, 05.10.1965 Tarihli İhtima, s.3.
- TBMZ, Birinci İhtima Devresi, İkinci Seçim Devresi, Üçüncü İnikat, 25.02.1965 Tarihli İhtima.
- TBMZ, Birinci İhtima Devresi, Yedinci Seçim Devresi, Fevkalade İnikat, 08.05.1956 Tarihli İhtima.
- TBMZ, Dördüncü İhtima Devresi, Altıncı Seçim Devresi, Birinci İnikat, 01.10.1954 tarihli İhtima s.11.
- TBMZ, Dördüncü İhtima Devresi, Altıncı Seçim Devresi, Üçüncü İnikat, 01.02.1955 tarihli İhtima, s.21.
- TBMZ, Dördüncü İhtima Devresi, Olağanüstü İnikat, 08.05.1946 tarihli İhtima.
- TBMZ, Dördüncü İhtima Devresi, Yedinci Seçim Devresi, Dokuzuncu İnikat, 10.03.1959 tarihli İhtima.
- TBMZ, Dördüncü İnikat, 07.11.1934 Tarihli İhtima.
- TBMZ, Onikinci İnikat 13.5.1933 Tarihli İhtima.
- TBMZ, Onuncu İnikat, 06.04.1932 Tarihli İhtima.
- TBMZ, Onyedinci İnikat, 09.04.1936 Tarihli İhtima, s.3.
- TBMZ, 1981 İhtima Devresi, Adi 5. Toplantı, 11.03.1981 Tarihli İhtima, s.3.
- Veysel Usta, “Anabasisten Atatürk’e Seyahatnamelerde Trabzon” Serander Yayınları, s. 43.
- Veysel Usta, “Şehzade Süleyman’ın (Kanuni) Trabzon’da Doğduğu Ev Meselesi”, Karadeniz İncelemeleri Dergisi, Bahar 2019; (26): s. 403.
- Veysel Usta, age, s.44.
- Veysel Usta, age, s.55.
- Yeniyol Gazetesi, 25 Mart 1937 Tarihli Nüsha.
- Yeniyol Gazetesi, 29 Mart 1939 Tarihli Nüsha.
- Yeniyol Gazetesi, 5 Temmuz 1934 Tarihli Nüsha; Yeniyol Gazetesi, 30 Temmuz 1934 Tarihli Nüsha

